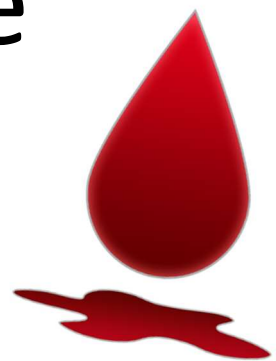

Handboek Hemovigilantie

Naslag voor (beginnende) Hemovigilantiemedewerkers

Auteur: Hemovigilantieplatform Zuidoost
Versie: 3.0
Datum: December 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Werkzaamheden	4
1.1 Algemene werkzaamheden.....	4
1.2 Bloedtransfusiebeleid.....	6
1.3 Bloedbank Sanquin.....	6
1.4 Nederlandse Vereniging voor Bloedtransfusie (NVB).....	7
1.5 Transfusie- en Transplantatiereacties In Patiënten (TRIP).....	7
1.6 International Haemovigilance Network (IHN).....	7
1.7 Hemovigilantieplatform Nederland.....	8
1.8 Netwerk Kind en transfusie.....	8
2. Bijeenkomsten en symposia	9
2.1 Sanquin.....	9
2.2 NVB.....	9
2.3 TRIP.....	9
2.4 Netwerk Kind en transfusie.....	10
2.5 IHN.....	10
3. Relevante websites	11

Inleiding

Voor je ligt het 1^e hemovigilantie handboek. Dit handboek is bedoelt als naslagwerk voor (beginnende) hemovigilantiemedewerkers.

Vanuit de bijeenkomsten van het hemovigilantieplatform zuidoost bleek dat er regelmatig vraag was naar naslagwerk voor hemovigilantiemedewerkers. En dan vooral met informatie over het uitvoeren van werkzaamheden, bijeenkomsten en lidmaatschappen.

We hopen dat dit naslagwerk een handige aanvulling is voor je werk!

Namens Hemovigilantieplatform Zuidoost,
Anke te Stroet
Manon Dello
Suzan Backes

1. Werkzaamheden

Hemovigilantie is het systematisch monitoren van bijwerkingen en nadelige incidenten in de gehele transfusieketen van donor tot patiënt, en daarnaast alles wat bij kan dragen aan een veiliger en effectiever gebruik van bloedproducten (definitie TRIP).

De werkzaamheden die hemovigilantiemedewerkers uitvoeren zullen niet in alle ziekenhuizen gelijk zijn. Er zijn verschillen in achtergrond en uitvoerende taken.

Sommige ziekenhuizen hebben hemovigilantiemedewerkers die alle taken uitvoeren andere ziekenhuizen hebben de taken onderverdeeld onder het laboratorium (laboratorium specialist) en de kliniek (verpleegkundige). Het aantal uren dat beschikbaar wordt gesteld als hemovigilantiemedewerker kan per ziekenhuis verschillen. Ook de benaming kan verschillen; hemovigilantiemedewerker of bijvoorbeeld hemovigilantiefunctionaris.

In dit naslagwerk worden werkzaamheden benoemd voor zowel de laboratoriumsPECIALIST als de verpleegkundige. Onderstaande werkzaamheden zijn een verzameling van verschillende ziekenhuizen.

1.1 Algemene werkzaamheden

Veel werkzaamheden die de hemovigilantiemedewerker uitvoert zijn routine en komen dagelijks, maandelijks of jaarlijks terug.

- *Jaardocument*

In het jaardocument worden de transfusiegegevens van het afgelopen jaar vermeld. Hierbij worden bijzonderheden uitgeschreven en/of nagegaan. In het jaardocument kunnen naast de transfusiegegevens ook zaken als ongekruste toedieningen, percentage O negatief verbruik en vervallen en/of verloren producten worden opgenomen.

Ook analyse van VIM meldingen, projecten van de hemovigilantiemedewerker en samenvatting van de activiteiten van de bloedtransfusiecommissie van het afgelopen jaar kunnen onderdelen zijn van het jaardocument.

- *Kwartaalcijfers*

Om inzicht te houden in het bloedverbruik is het aan te raden om elk kwartaal de kwartaalcijfers te raadplegen en te vergelijken met de jaren ervoor (evt. ook per verpleegafdeling). Zo kan men goed inspelen in bijvoorbeeld veranderingen en indien gewenst acties ondernemen.

- *O negatief verbruik*

Het is van belang waar het kan het O negatief verbruik zoveel mogelijk te beperken. Veel ziekenhuizen houden daarom deze gegevens bij en nemen acties waar nodig.

- *Richtlijn Bloedtransfusiebeleid*

Regelmatig of om de paar jaar vinden er wijzigingen plaats in de richtlijn. Deze wijzigingen moeten bekeken en besproken worden in de transfusiecommissie waarna eventueel wijzigingen kunnen worden doorgevoerd of projecten worden gestart.

- *Bloedwijzer*

De bloedwijzer van Sanquin bevat informatie voor gebruikers van bloedproducten die Sanquin levert in het kader van de Wet inzake bloedvoorziening. De bloedwijzer is te vinden op www.sanquin.org onder inlog ziekenhuizen.

- *VIM meldingen*

Het analyseren van VIM meldingen en het in kaart brengen van problemen in de transfusieketen hebben ook een belangrijke plek in de werkzaamheden. VIM meldingen dienen goed te worden onderzocht, denk hierbij bijvoorbeeld ook aan vaker terugkerende meldingen (trendanalyse), zodat er eventueel passende maatregelen genomen kunnen worden.

- *Scholingen en e-learning modules*
 Veel hemovigilantiemedewerkers verzorgen scholingen in de kliniek en op het laboratorium. De scholingen kunnen uiteenlopend zijn voor verpleegkundigen, (startende) artsen en bijvoorbeeld analisten. Het is goed om na te gaan in je ziekenhuis waar je als hemovigilantiemedewerker een bijdrage kan of moet leveren. Naast de scholingen kun je ook verantwoordelijk zijn voor de inhoud van de e-learning modules bloedtransfusie voor artsen en verpleegkundigen.
- *Bloedtransfusiecommissie*
 In de meeste ziekenhuizen is de hemovigilantiemedewerker lid van de transfusiecommissie en neemt deel aan de vergaderingen. De diverse actiepunten die uit de vergaderingen komen worden ook vaak (voor een deel) uitgevoerd door de hemovigilantiemedewerker.
- *Transfusiereacties*
 Hemovigilantiemedewerkers dragen zorg voor de registratie van transfusiereacties en incident meldingen en doen hiervoor het nodige (dossier) onderzoek. Daarnaast melden zij de reacties aan TRIP (zie hoofdstuk 1.4) en zijn zodoende ook contactpersoon.
- *Procedures/protocollen*
 Het gebeurt regelmatig dat er wijzigingen plaatsvinden in beleid of werkwijze. Protocollen en/of procedures dienen dan te worden aangepast welke de hemovigilantiemedewerker verzorgt.
- *Projecten*
 De hemovigilantiemedewerker werkt mee aan verschillende projecten in de kliniek of op het laboratorium. Vooral bij projecten die doorlopen vanuit de kliniek naar het laboratorium of andersom is de hemovigilantiemedewerker een belangrijke spil.
- *Indicatoren*
 Als hemovigilantiemedewerker kun je verschillende indicatoren bijhouden en hierop acties uitzetten. Dit heeft in het verleden al voor veel verbeteringen gezorgd in de ziekenhuizen. Voorbeelden van indicatoren zijn:
 - Bijhouden vervallen en verloren eenheden
 - Wat gaat er goed, waar is verbetering nodig en wat heb je hiervoor nodig.
 - Toedieningen bij Hb boven de 6
 - Wat is het huidige beleid en is er verbetering mogelijk.
 - Uitgifte binnen/buiten kantooruren
 - Wordt er veel buiten kantooruren getransfundeerd, zo ja zou dit verbeterd kunnen worden en wat levert dit op. Van belang bij dit soort projecten is om een naslagwerk te schrijven waarin bijvoorbeeld VIM meldingen, ervaringen van afdelingen en kosten/baten uiteen worden gezet.
 - Verbruik O negatieve erythrocytenconcentraten
 - Ligt het verbruik binnen het landelijke gemiddelde en is er eventueel verbetering mogelijk.
 - Doorlooptijden levering en uitgifte bloedproducten
 - Vallen de doorlooptijden binnen de gestelde norm, wat is verbetering mogelijk.
 - Geldigheid informed consent
 - ABO discrepanties
 - Discrepanties (patiëntverwisselingen) dienen altijd te worden uitgezocht. Daarnaast is het mogelijk dat er een trend zichtbaar is bijvoorbeeld door meerdere verwisselingen op dezelfde afdeling.
- *Elektronische controle/volgsysteem*
 Veel ziekenhuizen werken met een elektronische controle aan het bed zoals bijvoorbeeld Cybertrack. Werkzaamheden die hieruit voortkomen kunnen ook onderdeel zijn van de werkzaamheden van de hemovigilantiemedewerker.

- *Werkoverleg*

Het voeren van regelmatig werkoverleg is een meerwaarde. Evenals het bijhouden van de werkzaamheden en projecten middels een actielijst waardoor de voortgang overzichtelijk is.

Tot slot is de hemovigilantiemedewerker altijd op zoek naar verbetering stelt verbeterplannen op en voert deze waar nodig uit. Soms is het nodig gevraagd of ongevraagd advies te geven.

1.2 Bloedtransfusiebeleid

Het bloedtransfusiebeleid is terug te vinden in de Richtlijnen database van de Federatie Medisch Specialisten.

De richtlijn Bloedtransfusiebeleid is de eerste richtlijn die tot stand kwam. Nadien zijn er verschillende revisies geweest; de laatste in 2019. De richtlijn Bloedtransfusie is uitgegroeid tot een leidraad voor alle professionals die te maken hebben met het geven van bloedtransfusies.

De richtlijn Bloedtransfusie beoogt antwoorden te geven op belangrijke uitgangsvragen zoals: wie, wanneer, hoe, hoeveel en met welke producten getransfundeerd wordt en wat daarvan volgens wetenschappelijk onderzoek aan voordelig/nadelig resultaat verwacht mag worden (Bron: Richtlijnen database Bloedtransfusiebeleid)

1.3 Bloedbank Sanquin

Naast het afnemen, verwerken en leveren van de bloedproducten kan er bijvoorbeeld ook advies worden gevraagd bij Sanquin. Daarnaast verrichten ze diagnostisch onderzoek voor de ziekenhuizen en verzorgen ze onderwijs. Op de website sanquin.org is veel informatie te vinden over de bloedbank. Naast het leveren van de bloedproducten zijn er nog een aantal zaken van belang:

- *Contact Sanquin/relatiebeheer*

Via relatiebeheer wordt er regelmatig belangrijke informatie gedeeld aan de ziekenhuizen. Dit kan variëren van prijslijsten, bijzonderheden rondom producten, maar bijvoorbeeld ook aanwezigheid tijdens feestdagen. Ga na of het van belang is dat ook jij wordt meegenomen in deze mailing.

- *Crediteringsregeling*

In de Landelijke Regeling Uniforme Creditering & Logistiek (LRUC&L) zijn ziekenhuizen, op basis van het aantal bruto afgenomen trombocytenproducten per jaar, in categorieën gedeeld. Afhankelijk van de categorie waarbinnen een ziekenhuis valt wordt een maximum percentage verloop van trombocytenproducten vergoed, heeft een ziekenhuis recht op 1 of 2 B-ritten per dag en heeft het ziekenhuis jaarlijks recht op een maximum aantal extra A2 ritten. Sommige ziekenhuizen vallen in de randgevallen van de crediteringsregeling waardoor het van belang is dit goed te monitoren om eventuele kosten te besparen.

- *Unit Transfusie Geneeskunde (UTG)*

Onder Unit Transfusie Geneeskunde van Sanquin vallen de transfusieartsen die 24/7 telefonisch te consulteren zijn voor medische vragen. Per regio zijn hiervoor aparte telefoonnummers, zie de website voor deze contactinformatie. Naast vragen kunnen zij ook bij zeldzame bloedgroepyperingen gecontacteerd worden en bij transfusiereacties zoals TRALI.

- *Regionale gebruikersraden*

De Landelijke Gebruikersraad adviseert de Raad van Bestuur van Sanquin omtrent logistiek en dienstverlening in de bloedvoorziening. De regionale gebruikersraden zijn onderdeel van de landelijke gebruikersraden. Vaak heeft de klinisch chemicus hierin zitting en een specialisatie analist. Maar dit kan per ziekenhuis verschillen.

- *Inlog ziekenhuizen*

Onder producten en diensten op de website van Sanquin is via bloedproducten de inlog voor de ziekenhuizen te vinden. Onder deze inlog is meer informatie te vinden zoals:

- Bloedkatern, dit is een overzicht van de leveranties aan de ziekenhuizen van de afgelopen jaren. Deze cijfers worden 2 maal per jaar via de website gepubliceerd.
- Prijslijst bloedproducten
- Verstuurd brieven aan de ziekenhuizen
- SOP's en relevante documenten
- Uitleg over bestellen van (bijzondere) bloedproducten
- Bloedwijzer

1.4 Nederlandse Vereniging voor Bloedtransfusie (NVB)

De website van de Nederlandse Vereniging voor Bloedtransfusie NVB is bedoeld voor iedereen die te maken krijgt, in zijn of haar werk of als vrijwilliger, met bloedtransfusies: analisten, hemovigilantiemedewerkers, verpleegkundigen, operatieassistenten, chirurgen, klinische chemici en ga zo maar door.

Je vindt hier behalve informatie over de NVB zelf ook informatie over diverse commissies en activiteiten. Zo is er informatie te vinden over;

- Consortium Transfusiegeneskundig Onderzoek,
- Kennisplatform regio Noord-Oost
- Kennisplatform regio Zuid-Oost,
- Hemovigilantie,
- evenementen en nieuws.

1.5 Transfusie- en Transplantatiereacties In Patiënten (TRIP)

TRIP is het nationale bureau voor hemovigilantie en biovigilantie. De kerntaken van TRIP zijn het registreren, analyseren en rapporteren van ingezonden meldingen over reacties en incidenten bij de toepassing van bloedproducten, humane cellen of weefsels.

Uiteindelijk is het doel van hemo- en biovigilantie het verhogen van de patiëntveiligheid in Nederland. TRIP verzorgt i.o.m. VWS/IGJ de verplichte jaaroverzichten voor de EU.

Op de website van TRIP is veel informatie te vinden over hemovigilantie en biovigilantie. Via de website kan er tevens ingelogd worden in het meldsysteem voor het melden van reacties en/of incidenten en voor opgave van jaarlijks bloedgebruik.

TRIP organiseert ook diverse bijeenkomsten zoals de NVB/TRIP dagen en TRIP Meet the Expert.

1.6 International Haemovigilance Network (IHN)

IHN brengt individuen en organisaties met een interesse in hemovigilantie van over de hele wereld samen, ten behoeve van educatie en ondersteuning. Ze houden internationale wetenschappelijke seminars en bieden een forum voor het ontwikkelen van definities en voor het delen en analyseren van gegevens voor benchmarking en praktijkverbetering. IHN ondersteunt ook de ontwikkeling en oprichting van nationale hemovigilantiesystemen door deel te nemen aan wetenschappelijke en educatieve activiteiten.

Op de website (www.ihn-org.com) is natuurlijk ook weer veel informatie te vinden.

1.7 Hemovigilantieplatform Nederland

Het hemovigilantieplatform Nederland (HPN) bestaat uit een aantal vertegenwoordigers vanuit de verschillende regio's. Meestal komt het HPN zo'n tweemaal per jaar samen waarbij verschillende punten worden besproken zoals bijvoorbeeld het hemovigilantiedeel bij de NVB/TRIP dagen.

Naast het HPN zijn er vier verschillende regio's die afzonderlijk van elkaar vergaderen. De regio's bestaan uit:

- Noordwest
- Zuidwest
- Noordoost
- Zuidoost

1.8 Netwerk Kind en transfusie

Dit netwerk is een initiatief van artsen & onderzoekers uit verschillende disciplines om kennis te delen en te verwerven over bloedtransfusies bij kinderen.

Dit alles met als doel om een uniform, evidence-based transfusiebeleid te ontwikkelen voor alle kinderen die een bloedtransfusie nodig hebben. Op de website is veel informatie, literatuur en protocollen te vinden. Het netwerk organiseert tevens bijeenkomsten.

2. Bijeenkomsten en symposia

Er worden jaarlijks verschillende (bij) en (na) scholingen aangeboden. Hieronder een overzicht.

2.1 Sanquin

- Sanquin webinars;
Dit zijn thema-avonden. Het doel hiervan is om actuele kennis en ontwikkelingen over te dragen. De webinars vinden vier maal per jaar digitaal plaats. Via de website sanquinacademy kun je je inschrijven en is de rest van het scholingsaanbod te vinden.

2.2 NVB

- NVB/TRIP Symposium;
Jaarlijks terugkerend symposium georganiseerd door de NVB en TRIP.
- Consortium voor bloedtransfusie onderzoek;
Organiseert bijeenkomsten. Het Consortium wil de kwaliteit van de bloedtransfusies verder verhogen door samenwerking op het gebied van transfusiegeneskundig onderzoek en door het stimuleren van nieuw onderzoek, zodat de gesignaleerde hiaten in kennis worden opgelost.
- Deskundigheidsbevordering hemovigilantie;
Enkele malen per jaar worden dagen deskundigheidsbevordering hemovigilantie georganiseerd. De deskundigheidsbevordering is bestemd voor alle hemovigilantiemedewerkers die hun kennis willen opfrissen of die nog niet eerder indringend hebben kennis gemaakt met het vakgebied.
- Kennisplatform ZO;
Het Kennisplatform Zuidoost stelt zich tot doel de kennis op het gebied van de transfusiegeneskunde in de regio Zuidoost Nederland te bevorderen, door het aanbieden van onderwijs op de gratis regionale themamiddagen. Deze themamiddagen vinden tweemaal per jaar plaats.
- Kennisplatform NO;
Vanaf 2024 zullen net als in de regio ZO ook in de regio NO twee soortgelijke bijeenkomsten gaan plaatsvinden
- Kliniek van Bloedtransfusie;
Jaarlijks symposium voor artsen, analisten, klinisch chemici, hemovigilantiemedewerkers, verpleegkundigen en medewerkers van Sanquin.

2.3 TRIP

- Bijeenkomst TRIP voor beginnende hemovigilantiemedewerkers;
TRIP organiseert bijeenkomsten voor beginnende hemovigilantiemedewerkers, via de website kan hierover meer informatie worden gevonden.
- TRIP Meet the expert;
Tijdens deze jaarlijkse bijeenkomst worden (ingewikkelde) meldingen van bloedtransfusiereacties van het afgelopen jaar (anoniem) besproken, waarop TRIP-experts van verschillende vakgebieden hun mening of toelichting geven.

2.4 Netwerk Kind en transfusie

- Het netwerk voor professionals organiseert meetings, daarnaast kan men zich op de website inschrijven voor de terugkerende nieuwsbrief.

2.5 IHN

- International Haemovigilance Seminar (IHS)
Het International Haemovigilance Seminar wordt om het jaar georganiseerd, meestal in landen die al lid zijn van IHN, of binnenkort lid worden. Zie de website voor meer informatie.

3. Relevante websites

[Richtlijndatabase Bloedtransfusiebeleid](#)

www.sanquin.org

www.sanquinacademy.nl

www.tripnet.nl

www.nvbtransfusie.nl

www.ihn-org.com

www.kindentransfusie.nl